

VYTAUTO DIDŲIOJO UNIVERSITETAS
HUMANITARINI MOKSL FAKULTETAS
ISTORIJOS KATEDRA

Daugirdas Stonys

Australijos emigracija ir diaspora

referatas

Vadov : dr. Ilona Struminckien

Kaunas, 2013

Australijos istorija

Australijoje gyvena 21 milijonas žmonių. Didžioji dauguma australų protestantai (anglikonai, metodistai, presbiterionai). Didžioji dalis gyvena miestuose, yra pramonės žmonių darbininkai ir tarnautojai, kiti veršiasi žemės ūkiu, yra fermeriai arba fermų darbininkai. 1770 metais Džeimso Kukas Australijos rytinį pakrantę paskelbė Didžiosios Britanijos valdomu Naujuoju Piet Velsu, tačiau iki XVIII amžiaus pabaigos Europos valstybės nebandė kolonizuoti Australijos manoma, nesant neturtinga gamtiniai išteklių ir neperspektyvia prekybos požiūriu. Tik britai pradėjo daugumai valdymą Amerikoje, pradėjo kolonizuoti Naująjį piet Velsą. 1788 01 26 metais kurta pirmoji britų gyvenvietė, davusi pradmenį Sidnėjaus miestui: įkūrė 759 kalinių grupę ir į ją priedė rai skirta administracija. Iki 1868 metų Australiją atgabenta apie 155 000 kalinių. XIX amfiuje –e–tame de–imtmetyje rasta aukso, geležies, vario. Tai lėmė sparų pramonės plėtotę ir emigrantų antplūdį Europos ir Azijos. Nuo XIX amfiaus vidurio siekiant riboti imigraciją į Azijos, pradėta vykdyti vadinamoji baltosios Australijos politik, 1901 oficialiai teisinta imigracijos ribojimo aktu. 1901 metais jau 64,5% –alies gyventojų buvo gimę Australijoje. Nuo XX amfiaus pradėtos Australija laikoma moderni ja tauta, arba nacija. Po Antrojo pasaulinio karo per 12 metų atvyko 1,1 milijono žmonių. 1963 metais aborigenai buvo pripažinti Australijos pilieciais ir jiems suteikta balsavimo teisė¹.

Pagal Butler modernioji diaspora turi atitikti keturius kriterijus.

Diaspora turi būti i–dviejų ir daugiau vietų.

Turi būti palaikomi ryšiai su namais.

I–eiviai turi dalytis bendra grupės tapatybe.

Diaspora turi egzistuoti daugiau, kaip dvi kartas².

Australija geriausiai žinoma, kaip imigrantų valstybė, tačiau –ioje –alyje svarbų vaidmenį atlieka ir emigracija. Pagal 2001 metų duomenis apie 858 886 australų gyvena užsienio –alyse ir tai

¹ Pacevičius A., Australija, *Visuotinė lietuvių enciklopedija, t. 2*, Vilnius, 2002, p. 262.

² Hugo, G.J., An Australian diaspora?, *International migration*, t.44.2006 p.107.

sudaro 4,3 % vis –alies gyventoj . Vis d l to j ne vienija bendri etniniai ar religiniai dalykai, jie buvo priversti keliauti i–t vyn s pagal vairias susidariusias aplinkyb s.

Graeme Hugo straipsnyje an australian diaspora vardija prieflastys, d l ko svarbu tyrin ti Australijos diaspora. Pirma teigia, kad globaliniame pasaulyje, vis daugiau ir daugiau pilie i gyvena ir dirba ne savo t vyn je. Antra daug ja rodyt , kad –iuolaikin s diasporas gali padaryti ir turi didel tak ekonominiam ir socialiniam vystymuisi j gimtosiose –alyse. Tre ia, Australijos diaspora, kaip ir kit taut yra tampa vis s moningesn , kaip atskira grup ir tampa svarbiu veiksnium Australijoje esantiems lobistams. 2003 metais Australijos vyriausyb k r Australijos emigracijos komitet ir pripaffino, kad diaspora yra reik–mingas, ta iau apleistas dalykas³.

TMuolaikin je istoriografijoje vis dafniau diskutuojama ar pilie iai kurie dirba ufsienyje, ta iau dafnai gr fta Australija turi b ti priskirti prie emigrant . Tokio tipo pilie i Australijoje yra 264 955.

Australijos pilie iai esantys laikinai ufsienyje.

Metai	Kiekis	procentai nuo valstyb s pilie i
1986	189 207	1,18
1991	223 900	1,29
1996	296 900	1,62
2001	330 200	1,70

sura–ymo duomenis traukti tik tie Australijos pilie iai, kurie tuo metu buvo Australijoje. Toks did jantis laikinai emigruojan i austral skai ius atspindi globalizacijos padarinius. Taip pat austral augim ufsienyje parodo pilie i dalyvavimas rinkimuose 1986 metais balsavo 46 307, o 2001 metais balsavo 63 016 akivaizdus dalyvaujan i rinkimuose skai iaus padid jimas. Reikia pasteb ti, kad dalyvaujantis rinkimuose flmon s parodo savo pilieti–kum ir ry– su valstybe. Palyginimui galima pasakyti, kad Naujosios Zelandijos emigrant yra 850 000 ir tai

³ Hugo, G.J., An Australian diaspora ?, *International migration*, t.44.2006 p.106.

sudaro 21,9%, visgi emigracijai svarbios ekonominės priežastys, dėl kurių dažniau žmonės emigruoja. O emigracijos mastai patys kalba už save.

Kaip mokslininkas Saskia Sassen teigia, kad Jungtinė karalystė yra viena iš populiariausių australų vykimo užsienį vietų. Viena iš to priežasčių yra vardija, kaip stiprius Australijos o Jungtinės karalystės ryšius susiklosčiusius nuo kolonijinių laikų ir Didžiosios Britanijos sandraugos laikų. Taip pat svarbų vaidmenį atlieka Londonas, kaip pasaulio miestas, kuriame yra daugiažmonių kompanijos ir organizacijos, kurių pagrindiniai biurai yra Londone. Iš statistinių duomenų matyti, kad nuo 1994 metų emigruojančių į Didžiąją Britaniją skaičius palaipsniui didėja nuo 14657 emigrantų iki 30739 australų 2002 metais.

Pagrindinės išskiriamos grupės tarp emigruojančių:

Jauni australai, kurie dirba per darbo atostogas.

Darbuotojai, daugiausia vadyniniai ir profesiniai sričiai, kuriuos perkelia.

Aukštos kvalifikacijos darbuotojai, kurie siekia sidarbinti Jungtinėje Karalystėje.

Grįžtantys buvę naujakuriai.

Antroji pagal dydį Australijos bendruomenė užsienyje yra Graikijoje apie 135 000 piliečių. Tęgyventojų grupė yra kitokia nei Anglijoje. Daugelis jų yra Graikijoje gimę sugrįžę migrantai. Duomenys rodo, kad 8742 asmenys gyvena Graikijoje, kuriems atsiunčiama pensija.

Trečioji pagal dydį australų bendruomenė yra JAV 106 410 Australijos piliečių. Iš statistinių duomenų matyti, kad per pastarąjį dešimtmetį JAV tampa vis svarbesnia australų emigracijos vieta. Emigruojančių į JAV skaičius nuo 1994 metų 6495 australai, 1998 metais pakyla iki 10164 emigrantų ir iki 2002 metų išlaiko panašų lygį. Tačiau 2011 metais emigrantų skaičius sumažėjo toks mažai, jį siejamas su 2001 metų rugsėjo mėnesio teroristiniais išpuoliais.

Ketvirtoji pagal dydį užsienyje bendruomenė yra Naujojoje Zelandijoje 68 000 Australijos piliečių. Dėl geografinių aplinkybių tarpusavio valstybės, kartais kuria bendrą darbo rinką. Australų Naujojoje Zelandijoje nuo 4838 australų 1994 metais kilo iki 6019 emigrantų 2002 metais. Penktoji australų bendruomenė užsienyje yra Honkonge 46 000 australų. Indonezijoje o 12000, Japonijoje 10651, Singapure 12000 ir Malaizijoje 4700.

Australų emigrantų charakteristika.

Apibdinant Australijos emigrantus pagal 2001 ó 2002 met statistiká galima pasakyti, kad daþniausiai i-vyksta jauni žmonės tarp 20 ó 30 metų amžiaus, tokie net 51,6 % tarp vis i-vykstančių. Tarp emigruojančių didesnis skaičius moterų.

Austral emigrantai nuolat gyvenantys –alyje.

Amžiaus grupė	0-4	5-19	20-34	35-64	65+	I-viso
D.B.	2,7	6,0	76,4	14,2	0,7	31628
JAV	5,9	13,4	46,2	33,7	0,7	9606
Naujoji Zelandija	5,0	11,9	31,3	51,4	1,2	4808
Kanada	3,7	8,0	45,3	42,5	0,5	3424
Singapūras	7,6	10,1	25,4	56,2	0,7	5381
Honkongas	5,4	9,1	24,4	59,5	1,7	6392
Indonezija	6,9	11,4	21,2	59,5	1,0	1921
Filipinai	5,9	13,0	16,3	58,7	6,1	820
Kinija	8,2	9,1	22,5	57,4	2,9	2551
Japonija	3,8	5,2	44,8	46,1	0,2	4815

Iš duomenų matyti, kad pirmauja ir kitos amžiaus grupės. Pavyzdžiui Azijos valstybėse –ie rodikliai keičiasi. Daugiau emigruoja vyresnio amžiaus žmonės, 35 ó 64 metų amžiaus grupės. Vyresnio amžiaus žmonės Azija keliauja, kaip savo srities profesionalai. 65 + grupė daþniausiai emigruoja Filipinus, –ios grupės emigrantai daþniausiai pensinio amžiaus ir –al renka, d l

komforto ir ekonomini prielaidai. Nemažai dalis emigravusių australų yra išsilavinę ir profesionalai savo srityje: 40,8% vyrų ir 39,1% moterų – visi emigrantai.

Australų bendruomenė užsienyje

Kaip teigia, mokslininkas Hugo, Australijos emigrantų bendruomenė tyrinėjant gana tūnė sunku, nes nėra išsamesni duomenys. Australijos emigrantai nepatenka surašymus. Toliau tyrinėjant daugiau dėmesio kreipiamasi išsilavinusius emigrantus, argumentuodamas, kad būtent protų nutekėjimas sukelia daugiausiai šalies valstybei, ekonominiams, socialiniams, ar kultūriniams.

Pagal statistinius duomenis matyti, kad net 80,6% emigravusių australų yra gimę Australijoje. 78,5% turi Australijos pilietybę, toks aukštas procentas parodo tamprūnų, tarp piliečių ir valstybių. 64,5% australų emigravo 1990–2002 metų laikotarpiu duomenys rodo, kad nemažai dalis emigravo senesniu laikotarpiu ir jau yra situuoti valstybėse. 69,6% yra susituokę ir 32,9% – eimos su vaikais, statistika atskleidžia, kad nemažai dalis šeimonių kuria savo gyvenimą emigracijoje ir neplanuoja grįžti į savo gimtinę. Net 89,8% turi pilno krūvio darbą ir 88,9% dirba, kaip specialistai. Tokie duomenys byloja apie protų nutekėjimą, o protų nutekėjimas visada valstybei padaro žalą. Taip pat duomenys parodo, kad 21,5% australų per metus uždirba 200000 Australijos dolerių.

Tačiau emigrantų tarpe galima aptikti ir nepasitenkinimą. Daugelis emigrantų jaučia skaudų nusivylimą, kaip namuose likę australai ir Australijos valdžia elgiasi su jais, tarsi jie būtų ištėdavikai. Australijos statymuose ir politikoje yra nemažai spragų Australijai palikusi šeimonių atfėvilgiu, kurios tarsi baudžia emigrantus. Kai kurie emigrantai jaučiasi palikti likimo valioje, nes nėra ryšių tarp emigrantų ir užsienio ambasadų. Dalis emigrantų džiaugiasi emigravę ir atradę save užsienyje⁴.

Emigracijos priežastys

Knygoje Australijos diaspora autorius siekdamas išsiaiškinti emigracijos priežastis atliko apklausą. Iš apklausos rezultatų matyti, kad daugiausiai šeimonių, kaip priežastis vardijo geresnes

⁴ Hugo, G.J., An Australian diaspora?, *International migration*, t.44.2006 p.122.

sidarbinimo galimybės 49,3% vyrų ir 34,2% moterų. Taigi, vyrai dažniau iškeliauja siekdami geresnės karjeros. Siekiant profesinio tobulėjimo emigruoja 42,9% vyrų ir 27,4% moterų. Iš esmės tai susiję su karjera, tačiau karjeros tobulinimosi klausimais išvykti gali ir laikinai. Didelės pajamos pasiryšę emigruoti 38,2% vyrų ir 25,1% moterų, –iuo atveju visai atsispindi didesnės vyrų ambicijos, tačiau tuo pačiu matyti, kad moterys slesnės ir mažiau linkusios rizikuoti. 28,9% vyrų ir 17,2% moterų emigracijos priežastį vardija, kaip pakilimą pareigose. Gyvenimo būdo, kaip emigracijos priežastį, vardija 22,2% vyrų ir 23,8% moterų, reikia pastebėti, kad tai pirmą kategoriją kurioje moteris lenkia vyrus, nors ir neįdomiai. Santuokų, kaip emigracijos priežastį vardija 17,0% vyrų ir 29,1% moterų, –ioje kategorijoje įdomiai pirmąją moterys, toks rodiklis parodo, tam tikrus moterų įsitikinimus, o galbūt net socialines problemas. Studijas, kaip priežastį nurodo 16,0% vyrų ir 12,5% moterų. Šeimos vyrų ir moterų įsitikinimai atsispindi kategorijoje, kurioje kaip emigracijos priežastį vardijama partnerio ar sutuoktinio darbas. 4,6% vyrų ir 21,4% moterų vardija –i priežastį, taigi moterys kur kas ištikimesnės ir labiau prisirišusios prie vyrų ir jų karjeros, nei vyrai prie moterų⁵.

Taigi iš duomenų matyti, kad vyrai daugiausiai emigruoja siekdami profesinio, karjeros aukštumų. Tuo tarpu moterys labiau linkusios emigruoti, net tik dėl karjeros, darbo, bet ir įsitikinimų tai gyvenimo būdo ar emigravimas dėl sutuoktinio karjeros.

Ryšiai su Australija

Tyrinėjant siekdami atskleisti koks ryšys yra tarp emigrantų ir Australijos. Emigrantams buvo uždėtas klausimas yra ar jie Australija dar laiko namais. 75,1% vyrų teigia, kad Australija jie laiko savo namais ir 84,7% moterų. Taigi, matyti kad apskritai didelis procentas emigrantų artimai sieja save su Australija, tačiau moterys dar labiau prisirišusios prie savo valstybės. Taip pat dalis respondentų atsako, kad dažnai grįžta Australijai, taip palaikydami ryšius su artimais, net 90% grįžtančių siekia aplankyti tėvus. 58% respondentų grįžta atostogauti Australijai. Iš grįžtančių labiau išsiskyrę vyrai, jie dažniau grįžta Australijai. Amžiaus kategorijoje matyti, kad vyresni žmonės grįžta dažniau nei jaunesni. Neįdomiai tai pat klausimui atsako 20,2% vyrų ir

⁵ Hugo G., Rudd D., Australia's diaspora: its size, nature and policy implications, Adelaide, 2003. p.44.

12,3% moter⁶. Matyti, kad dalis fmonii jau nebelaiko Australijos namais, tai parodo, kad jie jau sitvirtin svetimoje –alyje, santuoka su kitos –alies pilie iu.

I– statistini duomen apie gr flim kiekius per metus namo matyti, kad per metus negr flta 46,7% respondent , tuo tarpu 1-4 kartus per metus gr ftan i yra 9,5%. Ta iau 2-5 met laikotarpiu gr ftan i 1-4 kartus Australijos pilie i yra 56,9%. 20 ir daugiau kart gr ftan i per min t laikotarp yra 4,3% emigrant⁷. Vertinant gr flim skai i Australij reikia pabr fti, kad dauguma Australijos diasporos koncentruojasi Europoje ir JAV, taigi vertinant geografin aspekt , gr fti Australija ypa pirmaisiais emigracijos metais gali apsunkinti ekonomin s s lygos.

Norint geriau suprasti, koks ry–ys sieja austral emigrantus su t vyne, j buvo paklausta ar jei ruo–iasi gr fti Australija. I–ties domu, kad vyrai ir moterys atsak , beveik vienodai 50% ir 51,6% atitinkamai. Taigi, pus emigrant ruo–iasi gr fti savo t vyn . 17,2% nesiruo–ia gr fti atgal Australij . Svarbiau atkreipti d mes , d l koki prieflas i ruo–iasi gr fti emigrantai. 82,9% ruo–iasi gr fti, d l gyvenimo b do. Daugiausiai, kaip norin i gr fti, d l gyvenimo b do buvo i– Jungtini Amerikos valstij ir Kanados. Tuo tarpu maffiausiai norin i gr fti buvo i– Airijos ir Jungtin s karalyst s. Pritampan ius galima sieti su kolonijine Australijos patirtimi, per kuri buvo perduotas Didffios Britanijos mentalitetas ir kult ra australams, kiek jis buvo perduotas sunku pasakyti, ta iau akivaizdu, kad austral emigrant lengvas pritapimas Anglijoje rei–kia –i kult r s sajas. Tšim , kaip prieflast gr fti Australij nurod 71,5% respondent . Toks rodiklis rodo, artim ry– su gimin mis, nepaisant erdv s skirtum . Darb , kaip prieflast gr fti gimtin nurod tik 15,7% apklausoje dalyvavusi respondent . Ir moksl nurod maffiausiai 9,5% apklausos dalyvi . Taigi i– toki duomen galima daryti i–vadas, kad austral emigrantams, kur kas svarbiau pamatin s vertyb s, kurios leidffia pilie iui gerai jaustis, nes b tent gyvenimo b das ir –eima gali suteikti tokias vertyb s, d l kuri verta gr fti t vyn . Tuo tarpu darbas ir mokslas pasirod maffiau vertingos prieflastys, d l kuri vert gr fti Australija.

Viena –iuolaikin s diasporos istorijos ypatyb , tai komunikacijos ir informacijos revoliucija. Atpigusios kelion s, kurios leidffia daffniau gr fti t vyn . Taip pat emigrantams nesunku gauti

⁶ Ten pat. 48.

⁷ Hugo, G.J., An Australian diaspora ?, *International migration*, t.44.2006 p.119.

informacijos apie Australijos renginius, politiką, kultūrą ir sportą tuo pačiu metu, kaip ir Australijoje likusiems giminiams.

Taigi australai užsienyje gali bendrauti su giminiams ir draugais artimiau nei emigrantai iki ankstesnių kartų. Tai be abejojimo yra veiksnys stiprinantis santykius su artimaisiais. Tarptautiniai telefono skambučiai atpigimas ir interneto plitimas reiškia, kad emigrantai gali kalbėti kasdien su draugais ir giminiams, anksčiau toks prastas artimas kontaktas buvo tiesiog ne manomas. Kaip teigia Hugo, už emigrantų apklausa, į elektroninius ryšius su namais turėjo svarbų poveikį sustiprinant ryšius su Australijos tapatybę.⁸ Taigi tai viena iš priežasčių, dėl ko emigrantai dažniau lankydavosi Australijoje.

Ryšiai su valstybe už laikymui svarbi valstybės oficialioji pozicija ir darbai. Vienas už Australijos diasporos aspektą inicijuota senato apklausa kokių mastu ryšiai tarp Australijos gali būti mobilizuoti, prisidėti prie ekonominio ir socialinio Australijos vystymosi. Respondentai apklausoje nurodė, kaip palaikomi ryšiai su Australijoje likusiais draugais, šeima. Pavyzdžiui verslo ryšiai su Australija steigtomis bendrovėmis, ryšiai per universitetus ir kitus mokslinius tyrimų programas, australų emigrantų organizacijos užsienio valstybėse. Emigrantai veikia, kaip šplacdarmsė pradžia Australijos produkcijos užsienio rinkose. Santykis, kur Australijos emigrantai palaiko su tauta apima plačias sritis materialias ir nematerialias. Tai apima sportą, muziką, šventes, maistą, tradicijas, taip šeimoms ryšius ir verslo pradžia. Net ir tie žmonės, kurie neketina grįžti į Australiją, jais santykiai su tauta yra labai stiprūs.⁹

Dviejų kartų problema.

Su vienu iš Butlerio kriterijų Australijos diaspora susiduria su problemomis, nes Australijos atveju yra mažai rodymų, kad Australijos išeiviai gyvena dvi kartas. Nepaisant to Australijos emigracija yra senas reiškinys, tačiau didelio masto emigracija yra gana naujas reiškinys. Tačiau, kaip prieš tai galima vardyti, tai nori grįžti auginti vaikus tautai. Taigi lieka ne aišku ar australai suformuos tradiciją antrajai kartai.

⁸ Hugo, G.J., An Australian diaspora?, *International migration*, t.44.2006 p.121.

⁹ Hugo, G.J., An Australian diaspora?, *International migration*, t.44.2006 p.121.

Išvados

Istorinės aplinkybės lėmė, kad Australijos diaspora yra dar besiformuojantis reiškinys. Australijos emigrantų bendruomenė neatitinka klasikinės diasporos apibrėžimo. Tačiau tyrinėtojas Graeme Hugo, teigia, kad faktiškai Australijos emigrantai sudaro diasporą ir ji svarbi ir aktuali. Svarbu, Australijos diaspora egzistuoja, kaip atskira ir svarbi Australijos gyventojų dalis. Matyti, kad Australijos emigrantus sieja artimas ryšis su tėvyne, namais. Dalis australų planuoja grįžti į Australiją auginti vaikus. Tačiau bendras emigrantų skaičius didėja, tačiau galima fiksuoti didelį kaitą tarp emigrantų.

Literatūros sąrašas

1. Hugo G., Rudd D., Australia's diaspora: its size, nature and policy implications, Adelaide, 2003.
2. Hugo, G.J., An Australian diaspora ?, *International migration*, t.44.2006.
3. Pacevičius A., Australija, *Visuotinė lietuvių enciklopedija, t. 2*, Vilnius, 2002.